

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2021/2022

DĚJINY UMĚNÍ

01/ Výtvarné umění antiky

Architektura a stavitelství v antickém Řecku a Římě (Vitruvius a architektonické řády), výtvarná specifika, techniky výzdoby zdi (nástěnná malba, štuk, mozaika) od helénismu po pozdní antiku. Raně křesťanské umění v Římě a v Ravenně.

02/ Raně středověké a románské umění v západní Evropě a v českých zemích

Karolínská a otonská renesance, velkomoravské umění, románská architektura a nástěnná malba v Evropě a českých zemích

03/ Gotické umění v západní Evropě

Počátky gotického slohu v architektuře, gotická architektura ve Francii, Anglii a německých zemích (specifika a odlišnosti), organismus gotické katedrály a podíl výtvarných umění na její výzdobě (vitráže, sochařství)

04/ Raná a vrcholná gotika v českých zemích

Šíření gotického slohu v architektuře (cisterciáci), lucemburské umění (Matyáš z Arrasu, Petr Parléř a výstavba a výzdoba katedrály sv. Víta), okruh malířských realizací (mistr Vyšebrodský, Theodorik a další osobnosti, Emauzy, Karlštejn), krásný sloh (sochařství, Mistr Třeboňského oltáře)

05/ Umění gotiky, protorenesance a rané renesance v Itálii

Umění italského Duecenta a Trecenta (Giotto, Cavallini, Pisanové), Quattrocento ve Florencii, zvláště malířství (Masaccio, Fra Angelico, Sandro Botticelli aj.), lineární perspektiva jako výtvarný úkol (Mantegna, Piero della Francesca), architektura (F. Brunellesci, L. B. Alberti).

06/ Umění tzv. Severské renesance

Nizozemské malířství (Van Eyck, Rogier van der Weyden, Hieronymus Bosch aj.), němečtí umělci (Albrecht Dürer, Dunajská škola), pronikání vlivů italské renesance do zaalpské Evropy, vliv severské malby na italské umění (technika olejomalby).

07/ Pozdní gotika a raná renesance v českých zemích

Pozdně gotická architektura a malba (např. Kutná Hora, Hans Spiess, Anton Pilgram, mistr Žirovnický, mistr Litoměřického oltáře), raně renesanční realizace (Moravská Třebová, Tovačov, Benedikt Ried, malby perštejnského zámku v Pardubicích)

08/ Umění vrcholné renesance a manýrismu v Itálii a západní Evropě

Významné osobnosti vrcholné renesančního malířství (Řím – Rafaelova škola, Michelangelo, Florencie – Vasari, Benátsko – Tizian, Veronese, Tintoretto), vymezení manýrismu jako uměleckého slohu, Giulio Romano, Primaticcio a italští manýristé ve Fontainebleau, El Greco.

09/ Umění renesance a manýrismu v českých zemích

Belveder, renesanční zámky, sgrafitové dekorace a grafické předlohy, umění na dvoře Rudolfa II. (Arcimboldo, Spranger, de Vries, B. Wohlgemuth, G. M. Filippi)

10/ Umění italského baroka

Významné osobnosti barokní architektury a sochařství v Římě (Borromini, Bernini, Algardi), malířství 17. a 18. století v Itálii (Caravaggio a rozvoj šerosvitu, Caracciové, Andrea Pozzo a iluzorní malba, francouzští klasicisté v Římě – Poussin a Lorrain, benátská malba 18. století – Canaletto, Tiepolo).

11/ Umění 17. století v západní Evropě (Španělsko, Nizozemí, Anglie)

D. Velázquez a španělská malba 17. století, specifika holandské a vlámské malby (P. P. Rubens, Rembrandt, krajináři), klasicizující baroko a šíření palladianismu v západní Evropě (Ch. Wren)

12/ Umění 17. století v českých zemích

Umělci u Albrechta z Valdštejna (architektura a výzdoba Valdštejnského paláce v Praze), raně barokní architektura (J. B. Mathey, G. P. Tencalla), malířství (K. Škréta, C. Tencalla, J. J. Heinsch, M. Wilmann, J. K. Liška), italští štukatéři, grafik Václav Hollar

13/ Umění 18. století v českých zemích

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2021/2022

Architektura (radikálně barokní skupina, gotizující barok, Santini, Dietzenhoferové), sochařství (M. B. Braun, Brokof), malířství (J. S. Steinfels, P. Brandl, V. V. Reiner, P. Troger, F. A. Maulbertsch, N. Grund)

14/ Umění romantismu v západní Evropě a v českých zemích

Historický romantismus v architektuře českých zemí, romantismus ve francouzské a německé malbě (E. Delacroix, C. D. Friedrich), anglická krajinomalba, Nazaréni, česká romantická a historická malba (Mánesové, Rubenova škola, Haushoferova škola, Mařákova škola), generace Národního divadla

15/ Evropské a české umění konce 19. a první poloviny 20. století

Tendence v evropské malbě na konci 19. století (např. realismus, impresionismus, postimpresionismus), symbolismus a secese (včetně architektury); evropské avantgardy (kubismus, expresionismus, konstruktivismus, surrealismus); české malířství přelomu 19. a 20. století – hlavní tendence a osobnosti (kubismus, Osma, Skupina výtvarných umělců)

Vypisuje: Mgr. Vladislava Říhová, Ph.D.

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2021/2022

TECHNIKY RESTAUROVÁNÍ

1. Nástěnné malby paleolitu

- časové zařazení
- typy zobrazení
- techniky a materiály
- nejznámější lokality a jejich specifika provedení nástěnných maleb

2. Nástěnné malby neolitu a starověku v oblasti Středomoří

- časové zařazení
- neolitická nástěnná malba – nové materiály a přístupy
- nástěnná malba ve starověkém Egyptě – typy zobrazení, techniky, materiály
- nástěnná malba ve starověké Krétě a Mykénách – typy zobrazení, techniky, materiály

3. Nástěnné malby starověkého Říma

- časové zařazení
- literární zdroje poznatků o starořímské nástěnné malbě
- techniky římské nástěnné malby popsané podle dobových literárních zdrojů
- odlišnosti techniky podle jednotlivých malířských stylů

4. Nástěnné malby raného středověku a Byzance

- změna typů zobrazení i techniky v závislosti na kulturně-politické situaci
- základní odlišnosti techniky v západní a východní části Evropy
- literární zdroje popisující raně středověkou a byzantskou malbu
- techniky byzantské nástěnné malby popsané podle dobových literárních zdrojů
- centra byzantské nástěnné malby a konkrétní příklady realizací

5. Středověké nástěnné malby v západní a střední Evropě

- časové zařazení
- literární zdroje poznatků o středověké nástěnné malbě
- technika románské nástěnné malby a konkrétní příklady
- techniky gotické nástěnné malby – rozdělení a specifika jednotlivých skupin
- konkrétní příklady jednotlivých technik gotické nástěnné malby

6. Renesanční nástěnné malby na území Itálie

- časové zařazení a etapy vývoje
- literární zdroje poznatků o renesanční nástěnné malbě
- technika nástěnné malby v trecentu
- technika nástěnné malby v quattrocentu
- technika nástropní výzdoby Sixtinské kaple

7. Barokní nástěnné malby v jižní a střední Evropě

- vývoj potřeb zobrazení od renesance k baroku – nové koncepce a techniky
- literární zdroje poznatků o barokní nástěnné malbě
- iluzivní zobrazení prostoru – technické aspekty
- jednotlivé kroky a postupy tvorby barokní nástěnné malby popsané podle dobových literárních zdrojů

8. Průzkum nástěnných maleb

- důvody a cíle průzkumu
- typy průzkumů (stratigrafický orientační, stratigrafický na vrstvu, komplexní, specializovaný)

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2021/2022

- metody průzkumu uměleckohistorické, restaurátorské, přírodovědné
- metody průzkumu destruktivní a nedestruktivní
- zkoumané oblasti a jejich definice (historický vývoj, původní technika, stav)
- restaurátorský záměr – co obsahuje

9. Čištění nástěnných maleb

- důvody a cíle čištění, koncepce čištění
- typy nečistot
- techniky čištění - mechanické, fyzikální a chemické (materiály, postupy)
- rizika čištění

10. Odsolování a stabilizace solí

- důvody a cíle odsolování a stabilizace solí
- stabilizace solí možnosti
- teoretické principy odsolování zábaly
- složení jednotlivých vrstev odsolovacího zabalů (separace, absorpčního zabalů)
- příprava a postup aplikace, délka zabalů a počet cyklů
- obětní omítky
- rizika odsolování

11. Konsolidace nástěnných maleb

- důvody a cíle konsolidace
- prostředky na povrchové zpevnění (fixáž barevné vrstvy, upevnění šupin a puchýřů) a na strukturální konsolidaci
- příprava a postup aplikace konsolidačních prostředků, způsoby přitahování šupin a puchýřů
- tmelení defektů jako konsolidační technika (zajištění)
- rizika konsolidace

12. Injektáž

- důvody a cíle injektáže
- složení injektážní malty – směsi, výběr pojiva, plniva, aditiva
- příprava a postup aplikace, způsoby zajištění-tlakování
- stabilizace statických trhlin ve stěně, v klenbě, stabilizace rákosového stropu, injektáž barevné vrstvy
- rizika injektáže

13. Tmelení

- důvody a cíle tmelení
- terminologie jednotlivých vrstev
- složení malty - výběr pojiva, výběr plniva (drobné defekty, velkoplošné defekty, okraje...)
- příprava, postup aplikace, povrchové úpravy
- ošetření kovových prvků (kleštiny, háky)

14. Estetická prezentace nástěnných maleb

- koncepce estetické prezentace (retuš a tmelení jako součást estetické prezentace)
- metody a techniky retuše
- technologická stránka retuše - materiály pro retuše (pojiva retuší, pigmenty, aditiva, laky...)
- zlacení a jeho retuš

15. Restaurátorská dokumentace

- struktura, forma pro zapsané památky – zákon, vyhláška, doporučení MK, metodiky PU
- základní kapitoly textové části a jejich obsah

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2021/2022

- fotodokumentace a grafická dokumentace – pravidla pro fotografování, cíle fotografování, mapování, obsah popisky
- nejdůležitější informace v dokumentaci

Doporučená literatura:

Mora P., Mora L., Philippot P., *Conservation of Wall Paintings*, ICCROM 1984

Emmenegger O., Knoepfli A., Koller M., *Reclams Handbuch der Künstlerischen Techniken 2. Wandmalerei, Mosaik*, Stuttgart 1990

Schädler-Saub U., *Die Kunst der Restaurierung*, München 2005

Vaněček I., *Nástěnné malby*, publikace STOP, Praha 2000.

Slánský B., *Techniky malby I a II*, Praha 1953, 1956

Vitruvius, *Deset knih o architektuře*. Praha, 1979

Gaius Plinius Sekundus, *O umění a umělcích*,. Praha 1941

Theophilus, *On Diverse Arts*, London, 1979

Cennini C., *Kniha o umění středověku*, Praha 1947.

Vasari G., *Vasari on Technique*. New York, 1960

Pozzo A., *Perspective in architecture and painting*, New York 1989

Hošek J., Losos L., *Historické omítky – průzkumy, sanace, typologie*, Praha 2007

Kubička R., Zelinger J., *Výkladový slovník malířství, grafiky a restaurování*, Praha 2004

Šimůnková E., Bayerová, T., *Pigmenty*, Praha 1999

Zelinger J., Šimůnková E., Kotlík P., *Chemie v práci restaurátora a konzervátora*, Praha 1982

Kopecká I., Nejedlý V., *Průzkum historických materiálů*, Praha 2005

Kulka T., *Umění a falzum*, Praha 2004

Brandi C., *Teorie restaurování*, Kutná Hora 2000

MUÑOZ VIÑAS, Salvador. *Současná teorie konzervování*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2015

Vypisuje: Mgr. art. Jan Vojtěchovský, Ph.D. a MgA. Zuzana Wichterlová

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R049 Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita v akademickém roce 2021/2022

TECHNOLOGIE RESTAUROVÁNÍ

1. Sádra – základní charakteristika, vlastnosti, použití
2. Vápno – základní charakteristika, vlastnosti, použití
3. Hydraulická minerální pojiva – hydraulické vápno, cement; základní charakteristika, vlastnosti, použití
4. Fyzikální poškození nástěnných maleb a povrchu architektury – migrace vody v porézních materiálech, zdroje vlhkosti mechanické namáhání, tepelná roztažnost, působení mrazu, působení vodorozpustných solí
5. Chemická degradace porézních anorganických materiálů – hlavní atmosférické škodliviny a jejich vliv na porézní anorganické materiály
6. Bílé, žluté a červené pigmenty – rozdělení, charakteristika, použití.
7. Modré, zelené a černé pigmenty – rozdělení, charakteristika, použití
8. Přírodní pojiva na bázi polysacharidů a proteinů – základní rozdělení, charakteristika, použití
9. Přírodní pojiva na bázi vysychavých olejů, přírodních pryskyřic a vosků – základní rozdělení, charakteristika, použití
10. Čištění nástěnných maleb – základní principy a charakteristika hlavních metod čištění
11. Fyzikální metody čištění (metody čištění pomocí vody, abrazivní metody, laser) - popis jednotlivých metod, jejich princip, výhody a nevýhody
12. Chemické metody čištění - popis jednotlivých metod, jejich princip, výhody a nevýhody
13. Možnosti omezení vlivu vodorozpustných solí
14. Zpevňování – základní principy a zásady, způsoby impregnace
15. Anorganické zpevňovací prostředky - základní charakteristika jednotlivých prostředků a jejich vlastnosti
16. Organické zpevňovací prostředky - základní charakteristika jednotlivých prostředků a jejich vlastnosti
17. Organokřemičité zpevňovací prostředky - základní charakteristika jednotlivých prostředků a jejich vlastnosti
18. Hydrofobizace - principy, hydrofobizační prostředky a jejich vlastnosti

Doporučená literatura:

BAYER, K. ; Sylaby přednášek.

KOTLÍK, P. A KOLEKTIV; Stavební materiály historických objektů. Praha, 1999.

FRAŇO, V., ĎURKOVIČ, M., KRÁL, J., NOVÁK, J., NOVOTNÝ, J., PŘIBYL, F. ; Stavebné látky. Bratislava, 1984.

HOŠEK, J., MUK, J. ; Omítky historických staveb. Praha, 1989.

MORA, P., MORA, L., PHILIPPOT, P. ; Conservation of Wall Paintings. London, 1984.

ROVNANÍKOVÁ, P.; Omítky. Praha, 2002.

TORRACA, G., WEBER, J.; Poröse Baustofe. Wien, 1986.

VANĚČEK, I.; Nástěnné malby. Praha, 2000.

ZELINGER, J. A KOL.; Chemie v práci konzervátora a restaurátora. Academia, Praha, 1987.

ŠIMŮNKOVÁ E., BAYEROVÁ, T.; Pigmenty, Praha 1999

MASSCHELEIN-KLEINER L.; Ancient Binding Media, Varnishes and Adhesives, ICCROM, 1985

Vypisuje: Ing. Karol Bayer